

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

Lietuvos edukologijos universitetas
***SOCIALINIS DARBAS* STUDIJŲ PROGRAMOS
VERTINIMO IŠVADOS**

Grupės vadovas: doc. dr. Rasa Naujanienė

Grupės nariai: doc. dr. Rūta Butkevičienė

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	Socialinis darbas
Studijų sritis	Socialiniai mokslai
Studijų kryptis (šaka)	Socialinis darbas (L500)
Studijų programos rūšis	universitetinės studijos
Studijų pakopa	pirmoji
Studijų forma (trukmė metais)	nuolatinė ir iššęstinė (3,5 m. ir 4,5 metai)
Studijų programos apimtis kreditais	210
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Socialinio darbo bakalauras, socialinis darbuotojas

TURINYS

I. ĮŽANGA	4
II. PROGRAMOS ANALIZĖ	4
2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai.....	4
2.2. Programos sandara	5
2.3. Personalas	8
2.4. Materialieji ištekliai.....	8
2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas	9
2.6. Programos vadyba.....	9
III. REKOMENDACIJOS.....	10
IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS.....	11

I. ĮŽANGA

Vertinimui pateikta pirmos pakopos *Socialinio darbo* studijų programa yra planuojama vykdyti Lietuvos edukologijos universiteto Socialinės komunikacijos instituto Socialinio darbo katedroje. Šiuo metu katedra įgyvendina Socialinio darbo magistrantūros programą. Vertinimui pateiktos ketinamos vykdyti studijų programos analizė atlikta remiantis nacionaliniais teisiniais dokumentais, rengėjų pateiktu programos aprašu ir jo priedais, vizito į universitetą metu gauta informacija, rengėjų atsakymo į pateiktas mūsų pirmines pastabas tekstu bei socialinio darbo studijų krypties praktika ir patirtimi Lietuvoje bei užsienyje.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai

Programos apraše pateikiami penki studijų tikslai ir vienuolika studijų rezultatų, kurie apibrėžti aiškiai. Programos tikslai bei su jais susiję studijų programos rezultatai yra apibrėžti plačiai, neišsiskiriant programos specifiškumo.

Studijų programos poreikio pagrindime (psl. 10) programos rengėjai pateikia tyrimų rezultatus apie pacientų ir medikų pageidavimą teikti socialines paslaugas sveikatos priežiūros įstaigose. Tačiau tyrimų autoriai ir programos rengėjai neatliko gilesnės esamos situacijos analizės: šios paslaugos neteikiamos ne dėl socialinių darbuotojų trūkumo, o dėl įstatymo, reglamentuojančio socialinio darbuotojo poziciją sveikatos priežiūros įstaigose, nebuvimo. Taigi, minėtas poreikis yra pagrįstas iš dalies.

Pateikiama studijų programa numato rengti socialinio darbo bakalaurus, ką šiuo metu daro penki Lietuvos universitetai, iš jų du Vilniaus mieste. Programos išskirtinumas grindžiamas specializacijomis, bet tuo pačiu teigiama, kad programoje bus rengiami praktikai platesnei socialinio darbo praktinei veiklai.

Programos pavadinimas, numatomi studijų rezultatai ir suteikiama kvalifikacija dera tarpusavyje, tačiau nedera su programos turiniu. Studijų programos plane akivaizdžiai mažai socialinio darbo krypties dalykų, leidžiančių pasiekti numatomus studijų rezultatus, o kai kurie ir nepasiekiami dėl numatytų specializacijų. Pav., numatomas studijų rezultatas “Suvokia socialinių įstaigų ir jų tinklų, projektų ir programų vadybą, geba rengti ir įgyvendinti socialinių paslaugų įstaigos/organizacijos veiklos planus bei projektus, geba sistemiškai vertinti jų efektyvumą bei kokybę, geba bendradarbiauti su įvairių institucijų atstovais.” Įmanomas iš dalies pasiekti tik tiems studijuojantiems, kurie pasirinks “Socialinio darbo vadybos” specializaciją.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Programos tikslai ir numatomi rezultatai atitinka socialinio darbo studijų kryptį, o pagal sudėtingumą iš dalies atitinka pirmąją studijų pakopą. Programos tikslų ir studijų rezultatų aprašymas atskleidžia rengėjų bandymą suderinti plataus profilio pirmos pakopos socialinio darbuotojo rengimą, kas ir dera pirmos pakopos studijoms. Tačiau studijų turinys atskleidžia didelį programos rengėjų krepiamą dėmesį į kitų studijų kryptių pagrindų dalykus, kas neleidžia pasiekti studijų rezultatų, atitinkančių naujausias darbo ir mokymosi socialinio darbo srities žinias, reikalaujančias kritinio socialinio darbo teorijų ir principų supratimo, kaip nurodoma Europos kvalifikacijų sąrangos (EKS) lygmenų aprašo 6 lygmenyje. Trijų specializacijų įvedimas dar labiau išskaido programos turinį ir apsunkina programos tikslų ir rezultatų pasiekiamumą.

2.2. Programos sandara

Programos sandara neatitinka LR Švietimo ir Mokslo ministro 2010m. balandžio 9 d. įsakymu Nr. V-501 patvirtinto Laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo (Žin., 2010, Nr. 43-2139) 9 punkto, kuriame teigiama, kad per semestrą studijuojamos programos dalykų skaičius negali būti didesnis kaip 7. Programos rengėjai numato eilę modulių, kuriuos sudaro keli dalykai. Tačiau autoriai neįvardina bendro modulio tikslo, todėl įvardinti dalykai lieka kaip atskiri studijų dalykai. Tokiu atveju visuose semestruose yra viršijamas įsakymu numatytas 7 dalykų limitas.

Programos sandara neatitinka LR Švietimo ir Mokslo ministro 2009 m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. ISAK-1026 patvirtinto Nuolatinės ir iššęstinės studijų formų aprašo (Žin., 2010, Nr. 59-2325) 3 punkto, kuriame nurodoma, kad reikalavimai studijų programos sandarai yra tokie patys nepriklausomai nuo studijų formos. Tuo tarpu vertinimui patiektoje programoje tie patys dalykai nuolatinė (NS) ir iššęstinių studijų (IS) planuose numatyti dėstyti skirtingu metu. Pvz., Filosofija NS dėstoma 1-ame semestre, IS – 5-ame semestre. Supervizija socialiniame darbe NS dėstoma 4-ame semestre, IS – 9-ame semestre ir t.t.

Studijų programų aprašuose pateikiamos programos numatomų studijų rezultatų sąsajos su studijų dalyko (modulio) rezultatais bei studijų ir studentų pasiekimo vertinimo metodais neatitinka Studijų kokybės vertinimo centro direktoriaus 2011 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 1-01-157 patvirtintos Ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodikos (Žin., 2011, Nr. 147-6925) 3 lentelės formos. Minėtame dokumente pateikiamoje 3 lentelės formoje yra aiškiai numatyta, kad konkretus studijų dalyko (modulio)

rezultatas turi būti susietas su konkrečiais tam rezultatui pasiekti studijų metodais ir studento pasiekimų vertinimo metodais.

Studijų programos sandara iš dalies atitinka LR Švietimo ir Mokslo ministro 2010m. balandžio 9 d. įsakymo Nr. V-501 patvirtinto Laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo (Žin., 2010, Nr. 43-2139) nuostatas. Šiame dokumente įvardinta, kad bendrieji universitetinių studijų dalykai turi sudaryti *ne mažiau kaip 15 kreditų* ir *ne daugiau kaip 60 kreditų* gali sudaryti universiteto nustatyti ir studento pasirenkami dalykai, skirti gilesnei specializacijai toje pačioje kryptyje. Programa pilnai atitinka šiuos reikalavimus. Tačiau, programos sandara neatitinka minėtame dokumente nurodytiems reikalavimams, kad universitetinėse pirmos pakopos studijose *ne mažiau kaip 165 kreditus turi sudaryti studijų krypties dalykai*. Vertinimui pateiktos programos dalykų sąrašė priskirtame prie studijų krypties dalykų beveik pusė dalykų yra kitų krypties studijų dalykai (pav., edukologijos, vadybos, informatikos ir kt.).

Daugumos studijų dalykų numatomi studijų rezultatai, numatomas, literatūros sąrašas yra pernelyg ambicingas lyginant su kreditų, skirtų studijų dalykui apimtimi (pav., „Vadybos pagrindai“ nurodyta 12 pagrindinės literatūros šaltinių).

Netinkamai suformuluoti studijų dalykų rezultatai ir nesusieti su studijų programos rezultatais (pav., „Andragogika“, „Darbo ir profesinės karjeros psichologija“, „Socialinis darbas bendruomenėje“ ir kt.). Kaip tinkamą studijų dalyko rezultatų formulavimą ir susietumą su programos studijų rezultatais galima paminėti studijų dalyką „Sociologijos įvadas“.

Kai kurių studijų dalyko turinys ir pateikiamas literatūros sąrašas niekaip nesiejamas su socialinio darbo studijomis (pav., „Sociokultūrinio darbo pagrindai“).

Studijų dalykų aprašuose pateikiama studentų vertinimo tvarka neatspindi dalyko specifiškumo. Dalykų aprašuose nėra nurodyta, kokio pobūdžio yra savarankiško darbo užduotys, todėl sunku spręsti, kiek laiko reikia joms skirti. Tačiau visuose studijų dalykų aprašuose yra nurodomas vienodas valandų skaičius (3 val.), skirtas vienai užduočiai. Tai leidžia manyti, kad dalykų aprašų rengėjai neįsigilinę į jų dalyke numatytas užduotis ir įmanomą ir reikiamą laiką joms atlikti. Studijų dalyko aprašuose studijų metodai ir studijų pasiekimo vertinimo metodai nėra susieti su konkrečiais numatomo dalyko studijų rezultatais (6 lentelė). Todėl nėra aišku, kokiais metodais konkretus rezultatas bus pasiekiamas ir kaip bus vertinamas studento konkreta us studijų rezultato pasiekimas.

Beveik visuose dalykų aprašuose vyrauja tokie patys studijų pasiekimų vertinimo metodai (lentelė 6) ir studento vertinimo tvarka (lentelė 9). Toks pasirinktas vienodas modelis kelia abejonių dėl konkreta us dalyko rezultatų, mokymo metodų ir vertinimo būdų suderinamumo.

Numatyti vienodi mokymo metodai ir vertinimo būdai neatskleidžia konkretaus dalyko specifikos.

Esant 3,5 metų (trumpiausias galimas variantas) universitetinėms studijoms, abejonių kelia specializacijų idėja apskritai. Be to, specializacijų pobūdis (logika) nėra suprantami: viena specializacija „Socialinio darbo vadyba“ orientuota į socialinio darbuotojo vaidmenį ir/ar pareigybes, kita – „Socialinis darbas sveikatos priežiūros institucijose“ – veiklos lauką/sritį, trečia – „Meno terapija socialiniame darbe“ – į konkretų pagalbos teikimo būdą. Universiteto įdirbis ir bazė neabejotinai stiprūs meno terapijos srityje. Socialinio darbo vadyba yra daugiau magistro, nei bakalauro lygio specializacija. Abejonių kelia ir sveikatos priežiūros institucijų pasirinkimas, nes universitetas neturi tradicijų ir įdirbio specializuotis būtent šioje srityje. Be to darbo rinkos Lietuvoje situacija yra tokia, kad susiaurinimas iki vienos srities, gerokai apribotų absolventų įsidarbinamumo galimybes.

Norint pasiekti programoje išsikeltus tikslus, specializacijose numatytas dalykas pav. „Konsultavimas socialiniame darbe ir krizių intervencija“ neturėtų būti pasirenkamas (priskirtas kažkuriai specializacijai), bet privalomas dalykas visiems studentams. Kai kurie specializacijose pateikti dalykai yra tinkami traktuoti ne kaip socialinio darbo studijų krypties specializacijos dalykas, bet kaip kitos studijų krypties pagrindų dalykas, pav. „Socialinė komunikacija“. Dėl dalykų turinio: dalyke „Socialinio darbo teorija ir metodai“ yra numatytos temos, apimančios socialinį darbą su individu, šeima, grupėmis, bendruomene, tačiau nėra nė vienos temos skirtos socialinio darbo teorijoms.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Programos sandara neatitinka teisės aktų reikalavimų. Programos sandaroje kaip socialinio darbo krypties dalykai yra pateikiami kitų studijų krypčių dalykai, nesusiejant jų su socialinio darbo krypties studijomis. Studijų dalykų aprašuose per mažai socialinio darbo studijų krypties literatūros šaltinių. Programos sandara sudaryta iš mažai kreditų turinčių studijų dalykų, kas neleidžia išdėstyti studijų dalyko tinkamo laikantis teisės aktų reikalavimų. Literatūros šaltinių skaičius numatomas prie kiekvieno studijų dalyko turėtų atitikti studijų dalykui numatomą valandų skaičių¹. Studijų dalykų turinys neleidžia pasiekti programoje numatomus studijų rezultatus. Stiprioji programos sandaros pusė yra studijų dalykų aprašuose matomas stiprus kitų studijų krypčių indėlis, tokių kaip edukologija, psichologija, sociologija, informatika.

¹ Rekomenduojama žiūrėti: Bulajeva T. ir kt. (2011). Studijų programų atnaujinimas: kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodika. Vilnius: Vilniaus universitetas.

2.3. Personalas

Vertinimui pateiktoje Socialinio darbo bakalauro studijų programoje numatytas akademinis personalas atitinka Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. balandžio 9 d. įsakymu Nr. V-501 patvirtinto Laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo reikalavimus.

Numatomo programos personalo vykdomų mokslinių tyrimų problematikoje dominuoja kitų studijų kryptių, o ne socialinio darbo problematika. Personalo stiprybė yra jų mokslinis įdirbis edukologijos, andragogikos, neformalaus ugdymo, pedagogikos, vaikų ir neįgaliųjų socializacijos, mokymosi visą gyvenimą, meno terapijos ir kt. srityse.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Numatomas dėstytojų skaičius yra pakankamas programoje numatomiems studijų rezultatams pasiekti. Socialinės komunikacijos instituto ir Socialinio darbo katedros akademinis personalas turi dalyvavimo tarptautiniuose ir nacionaliniuose projektuose patirties. Aktyviai dalyvauja metodinėje ir leidybinėje veikloje. Susitikimo metu tiek programos administratoriai, tiek programos rengėjai, tiek akademinis personalas buvo nusiteikęs geranoriškai ir savikritiškai, bei išreiškė norą tęsti naujai rengiamos programos tobulinimą.

Susitikimas su dėstytojais atskleidė jų suvokimą ir įdirbį kitose, bet ne socialinio darbo kryptyje. Dėstytojai neabejotinai gerbtini savo srities (sociologijos, edukologijos, psichologijos, viešojo administravimo, informatikos ir kt.) žinovai, tačiau socialinis darbas kaip studijų kryptis yra menkai jiems pažįstama. Ši išvada daroma tiek analizuojant susitikimo metu kilusias diskusijas, tiek peržvelgiant akademinio personalo gyvenimo aprašymuose aprašytus mokslinius interesus. Studijų programos turinys ir studijų dalykų aprašai tai taip pat patvirtina.

2.4. Materialieji ištekliai

Kaip teigia programos rengėjai, įgyvendinant studijų programą bus naudojamos naujai įrengtos modernios Socialinės komunikacijos instituto 8 auditorijos ir 15 bendrauniversitetinių auditorijų. Visos auditorijos aprūpintos videoprojektoriais, kompiuteriais, grafoprojektoriais, stacionariomis lentomis, kita audio ir video technika. Vizito metu buvo aplankytas naujai įrengtas dėstytojų kabinetas su video konferencijoms tinkama įranga. Pasiteiravus apie galimybes studijų metu dirbti mažomis grupelėmis bei vesti supervizijas, buvo patikinta, kad šiems tikslams yra auditorijos su mobiliomis kėdėmis.

Vizito metu programos rengėjai pademonstravo metodinį kabinetą, kuriame kaupiama metodinė literatūra. Vis tik, LEU bibliotekoje akivaizdžiai trūksta profesinės socialinio darbo

literatūros anglų kalba. Peržiūrint LEU bibliotekos katalogą pavyko atrasti 23 knygas anglų ir lietuvių kalbomis su antrašte socialinis darbas anglų kalba (palyginimui, VU bibliotekoje rasta virš 300 knygų, VDU- virš 450 knygų). Žinant, kad šiame universitete pirmosios pakopos socialinio darbo programa buvo įgyvendinama prieš keletą metų, o antrosios pakopos programa yra įgyvendinama ir šiuo metu, toks menkas profesinės literatūros pasirinkimas rodo nepakankamą programos rengėjų ir vykdytojų dėmesį šiam klausimui. Galbūt, iš dalies tai gali paaiškinti ir studijų dalykų turinio silpnumą. Be to, teikiama vienai iš specializacijų “Socialinis darbas sveikatos priežiūros institucijose” nerasta nė viena knyga anglų kalba.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Studijoms numatytos patalpos, įranga yra tinkama ir jos pakanka. Vizito metu vykęs susitikimas su socialiniais partneriais patikino, kad aukštosios mokyklos numatoma bazė praktikoms yra tinkama ir pakankama. Pagrindinė pastaba – nepakankami metodiniai ištekliai socialinio darbo studijoms, ypač trūksta profesinės literatūros anglų kalba. Pripažįstant, kad socialinis darbas Lietuvoje yra jauna profesija, užsienio autorių patirtis tampa ypatingai aktuali. Stipri pusė yra tai, kad LEU bibliotekoje yra literatūros lietuvių kalba apie slaugą, pedagogiką, įvairias terapijas, gerontologiją, kas iš dalies pasitarnautų socialinio darbo studijoms. Be to, vizito metu personalas išreiškė geranorišką nusiteikimą įsigyti ir kaupti literatūrą socialinio darbo tema.

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

Priėmimo į studijas reikalavimai yra pagrįsti nacionaliniais teisiniais aktais. Tvarka yra skelbiama universiteto tinklapyje ir kitais būdais.

Studijų programos sandaros trūkumai neleidžia tinkamai vertinti, kaip numatomi taikyti studijų metodai tinkami studijų rezultatams pasiekti.

Kaip teigia programos rengėjai „Bendruosius dalykų studijų rezultatų vertinimo ir jų apskaitos reikalavimus reglamentuoja LEU Studijų tvarkos aprašas, kuriame numatyti du dalyko vertinimo būdai – egzaminas arba savarankiško darbo (projekto) gynimas“. Universitete numatyta vertinimo sistema yra aiški ir viešai prieinama internetinėje universiteto svetainėje.

2.6. Programos vadyba

Vertinimui pateikta *Socialinio darbo* pirmosios pakopos programa planuojama įgyvendinti socialinio darbo katedroje, kuri yra Socialinės komunikacijos institute, veikiančiame fakulteto teisėmis. Socialinio darbo katedra atsakinga už programos įgyvendinimą. Kaip nurodė programos aprašo rengėjai, studijų programos administravimas ir kokybės užtikrinimas

vykdomas pagal: LEU Statutą (patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. gegužės 19 d. Nr. XI-1398); LEU Studijų nuostatus (patvirtinti Senato 2005-12-14 nutarimu Nr. 23, papildyti Senato 2006-05-31 nutarimu Nr. 90 papildyti 2008-01-28 nutarimu Nr. 49 ir 2010-01-21 nutarimu Nr. 1-209); Studijų programų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarką, Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatus ir gaires. Programos kokybę vykdoma keturiais lygmenimis: universiteto, instituto, katedros ir studijų komiteto. Studijų programos komiteto sudėtyje yra socialinis partneris, studentė, kas leidžia teigti, kad į programos vertinimo ir tobulinimo procesus įtraukiami ir socialiniai dalininkai. Programos rengėjų numatomos naudoti vidinio kokybės užtikrinimo priemonės yra įprastos visoms aukštosioms mokykloms ir, ko gero, yra tinkamos.

Pagrindinės srities silpnybės ir stiprybės

Programos vadyba yra vykdoma remiantis nacionaliniais teisiniais dokumentais ir universitete patvirtinta tvarka.

III. REKOMENDACIJOS

- 3.1. Peržiūrėti socialinio darbo programos turinį, kad jis atitiktų programoje numatytiems studijų programos tikslams ir studijų rezultatams.
- 3.2. Peržiūrėti programos sandarą, siekiant, kad studijų dalykų turinys, numatomi rezultatai, studijavimo metodai bei studento studijoms numatytos literatūros apimtys derėtų tarpusavyje bei derėtų su teisiniais dokumentais.
- 3.3. Peržiūrėti studijų planą, kad semestre studijuojamų dalykų skaičius derėtų su teisiniais dokumentais.
- 3.4. Stiprinti akademinį personalą, įtraukiant į akademinio personalo sudėtį dėstytojus, išmanančius socialinio darbo studijų krypties esmę ir ypatumus. Atsakingai išanalizuoti galimybes perkelti akademinio personalo patirtį dirbant socialinės pedagogikos studijų programose į socialinio darbo studijų programos įgyvendinimą.
- 3.5. Detaliau išdiskutuoti programos viziją, galimas specializacijas (jeigu specializacijos, rengėjų nuomone, yra reikalingos), orientuojantis į universiteto stiprybes.

IV. Apibendrinamasis įvertinimas

Lietuvos edukologijos universiteto ketinama vykdyti studijų programa *Socialinis darbas* vertinama neigiamai.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	1
2	Programos sandara	1
3	Personalas	2
4	Materialieji ištekliai	2
5	Studijų eiga ir jos vertinimas	3
6	Programos vadyba	4
	Iš viso:	13

1-Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)

2-Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)

3-Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)

4-Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas: doc. dr. Rasa Naujanienė

Grupės nariai: doc. dr. Rūta Butkevičienė